

Ukrep M16 – Sodelovanje

Podukrep št. 16.5 – Podpora za skupno ukrepanje in blaženje podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam

OHRANIMO PTICE VLAŽNIH TRAVNIKOV HABITATI PTIC VLAŽNIH EKSTENZIVNIH TRAVNIKOV PREDLOG

Foto: Andrej Hudoklin

Kosec je travniška ptica, ki gnezdi na ekstenzivnih travnikih z zmerno visoko in redko travo, kjer ob nevarnosti najde varno zatočišče. Prepoznamo ga po značilnem oglašanju »krrrek krrrek«, ki spominja na brušenje kose in po katerem je tudi dobil ime. Koscem in drugim travniškim gnezdilkam s časovno prilagojeno kmetijsko rabo omogočimo, da se mladiči razvijejo do starosti, ko se že lahko sami umaknejo na varno. Košnjo prilagodimo na način, da se travniške ptice v času košnje lahko umaknejo pred kosilnico.

V zloženki je predstavljen predlog dvostopenjskega izvajanja ukrepa VTR. Vsebinsko zloženke so pripravili partnerji projekta Preizkus dvostopenjskega izvajanja ukrepa VTR.

SEDANJI UKREP ZA OHRANJANJE KOSCA

Za ohranjanje ptiča kosca (*Crex crex*) in drugih travniških ptic se izvaja ukrep »Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov« (v nadaljevanju: VTR). Oblikovali so ga leta 2007 in se od takrat izvaja v nespremenjeni obliki. Kmetje, ki izvajajo ukrep, morajo vpisane površine kositi od 1.8. tekočega leta dalje, prepovedano je gnojenje, paša in mulčenje ter obvezno je izvajanje košnje od enega roba travnika proti drugemu ali od sredine travnika navzven. Z izvajanjem teh zahtev omogočamo koscu in drugim travniškim pticam uspešno oblikovanje gnezda in razvoj mladičev.

V preteklih letih izvajanja ukrepa se je izkazalo, da vsakoletna pozna košnja na nekaterih območjih pospešuje širjenje invazivnih tujerodnih vrst rastlin (v nadaljevanju: ITV), predvsem zlate rozge (*Solidago* spp.). Zaradi razširjanja zlate rozge se na dolgi rok slabša tudi kvaliteta travnikov in s tem se slabšajo pogoji za uspešno gnezditev travniških ptic. Pojavlja se tudi vprašanje, ali je travnik potrebno kositi pozno, če na njem v tekočem letu kosec ni zabeležen.

Na podlagi teh opažanj smo v letu 2020 oblikovali predlog dvostopenjskega izvajanja ukrepa VTR. Izvajanje ukrepa VTR smo prilagodili na način, da se hkrati omogoča uspešno gnezdenje kosca in drugih travniških ptic, ohranja se kvaliteta travnikov, zmanjšuje se širjenje ITV ter poveča ciljnost izvajanja ukrepa.

DVOSTOPENJSKI UKREP VTR

Pri dvostopenjskem izvajanju ukrepa VTR sta določena **dva možna datuma košnje**. Na površinah, kjer je kosec v tekočem letu zabeležen, je košnja dovoljena od **1.8.** tekočega leta dalje. To bo koscem omogočilo uspešno gnezdenje in preživetje mladičev.

Na površinah, kjer kosec v tekočem letu ni zabeležen, pa je dovoljena zgodnejša košnja od **10.7** tekočega leta dalje. Datum 10.7. še vedno ustreza drugim travniškim pticam, katerim je poleg kosca tudi namenjen ukrep VTR. Z zgodnejšo košnjo pa bomo lahko na območjih, kjer se pojavlja problem zaradi razraščanja ITV, omogočili boljše zatiranje teh rastlin. Tako dolgoročno ohranjamo travnike, ki so življenjski prostor travniških ptic. Ukrep je tudi bolj ciljen, saj je pozna košnja od 1.8. dalje obvezna le na travnikih s koscem.

KAKO LAHKO POMAGATE PRI OHRANJANJU KOSCA IN DRUGIH TRAVNIŠKIH PTIC?

Če želite aktivno sodelovati pri ohranjanju ptic vlažnih travnikov, vas vabimo, da se vključite v operacijo »**Dvostopenjski ukrep Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov**« in z izvajanjem obveznih in izbirnih zahtev **pomembno pripomorete k ohranjanju življenjskega prostora travniških ptic**.

V nadaljevanju so opisane obvezne in izbirne zahteve dvostopenjskega ukrepa VTR. Zahteve, ki se od obstoječega ukrepa VTR pri dvostopenjskem razlikujejo, so označene z *ležečo pisavo*.

OBVEZNE ZAHTEVE:

D_VTR_KOS:

- *Košnja je dovoljena od 10.7. tekočega leta dalje, če na travniku v tekočem letu kosec ni bil zabeležen, oz. od 1. 8. tekočega leta dalje, če je bil na travniku v tekočem letu kosec zabeležen; vsako leto vpisa v ukrep od ARSKTRP prejmete obvestilo o datumu košnje za posamezen GERK,*
- prepoved gnojenja,

- prepoved paše,
- prepoved mulčenja,
- obvezno izvajanje košnje:
 - o od enega roba travnika proti drugemu
 - o od sredine travnika navzven
 - o *od zunanje strani travnika navznoter s puščanjem nepokošenega rešilnega otoka **
(opis spodaj)

IZBIRNE ZAHTEVE:

D_VTR_NPAS: Za GERK-e, ki so večji od 1 ha, v tekočem letu na travniku površina strnjene nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto (po 10.7. oziroma 1.8.), znaša od 5-10 % površine travnika

POGOJI ZA VKLJUČITEV V OPERACIJO

»Dvostopenjski ukrep Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov«

Obtežba: 0 do 1,5 GVŽ travojedih živali/hektar (povprečna letna obtežba)

Raba: trajno travinje; *na vpisanih površinah ne sme biti prisotnih več kot 30 % ITV rastlin.*

Lokacija: ista ves čas trajanja obveznosti

Območja izvajanja: sloj območij pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov

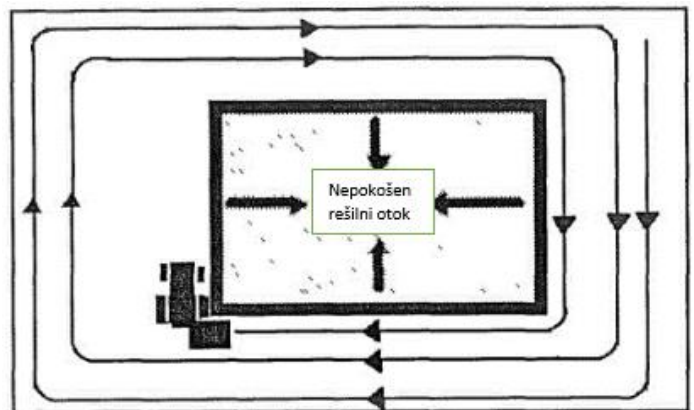
*KOŠNJA S PUŠČANJEM NEPOKOŠENEGA REŠILNEGA OTOKA

Razlog za predlog novega načina obvezne košnje je, da se najbolj približamo običajni praksi košnje, ki poteka od zunanjega roba travnika proti notranjosti. Da je tak način košnje ustrezen tudi za travniške ptice, je potrebno na sredini pustiti nepokošen del trave v obliki nepokošenega rešilnega otoka, ki jim bo predstavljal zavetje.

Pri izvajanju dvostopenjskega ukrepa VTR lahko izbirate med tremi različnimi načini košnje. Enega izmed teh treh načinov košnje je potrebno izvajati ne glede na datum košnje (10.7. ali 1.8.).

Nepokošen rešilni otok:

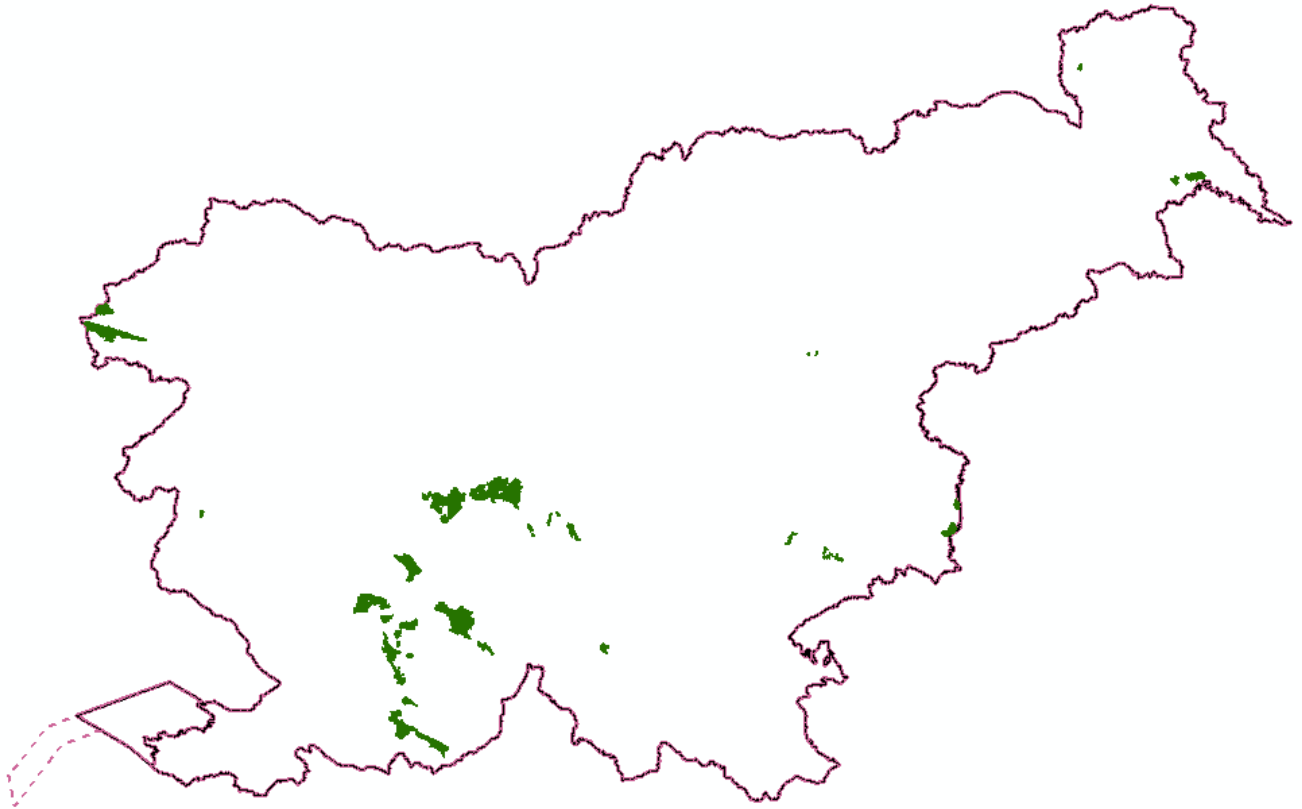
- Pri košnji se (na sredini) travnika pusti t.i. nepokošen rešilni otok, ki na najožjem delu meri najmanj 10 metrov do največ 20 metrov.
- Rešilni otok je potrebno pokositi v tekočem letu, **a ne prej kot 3 dni po košnji glavnine travnika.**
- Nepokošen rešilni otok je lahko na istem mestu kot nepokošen pas, v tem primeru mora ostati nepokošen do 10.7. oziroma 1.8. naslednjega leta in mora obsegati 5-10 % površine travnika.

Vir: Tyler, Glen - The Ecology of the Corncrake with special reference to the effect of mowing on breeding https://www.researchgate.net/figure/Diagrams-of-plan-views-of-outside-in-inside-out-and-strip-mowing-patterns-mowed_fig13_237544937

OBMOČJA KJER JE DVOSTOPENJSKI VTR MOGOČE IZVAJATI

Operacijo »Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov« je možno izvajati na območjih, kjer je koscec še prisoten. Ta območja so z zeleno barvo prikazana na spodnji karti.

PLAČILO ZA DOSEGANJE POZITIVNEGA REZULTATA

Vsi, ki izvajate ukrep VTR, prejmete plačilo za izvajanje obveznih zahtev ukrepa VTR (košnja od 1.8. dalje ali od 10.7. dalje, brez gnojenja, paše in mulčenja, obvezen način izvajanja košnje).

Poleg plačila za obvezne zahteve pa bo mogoče prejeti še plačilo za doseganje uspešnega rezultata. Za uspešno izvajanje ukrepa VTR in dolgoročno ohranjanje travnikov, ki so življenjski prostor kosca in drugih travniških vrst ptic, lahko prejmete dodatno plačilo za doseganje pozitivnega rezultata. Pozitiven rezultat dosežete, če je na vaših površinah prisoten gnezdilni ali prehranjevalni habitat kosca. Vsako leto vpisa v ukrep se ju določi na podlagi lokacij pojočih samcev.

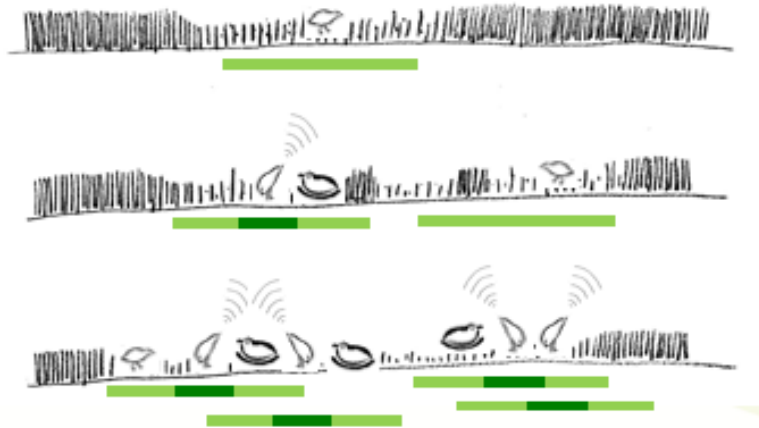
Plačila se delijo glede na oddaljenost vpisane površine od pojočega samca kosca in se seštevajo, če se na isti površini nahaja več koscev.

Plačila se dodeljujejo v treh stopnjah:

- Plačilo prve stopnje prejmejo tisti, ki izvajajo prilagojeno kmetijsko prakso v območju prehranjevalnega habitata kosca – v širšem območju okoli pojočega samca kosca.
- Plačilo druge stopnje prejmejo tisti, ki izvajajo prilagojeno kmetijsko prakso v območju, kjer je visoka verjetnost, da bo kosce imel gnezdo – v neposredni bližini pojočega samca kosca.
- Plačilo tretje stopnje prejmejo tisti, ki izvajajo prilagojeno kmetijsko prakso v območju prehranjevalnega ali gnezdilnega habitata več različnih samcev kosca.

Vse izračune za rezultatski del ukrepa bo vsako leto izvedla in pripravila ARSKTRP na podlagi rezultatov popisa kosca. O višini zneskov boste obveščeni na način, kot vas ARSKTRP obvešča za druge zadeve.

Trostopensko plačevanje za rezultat:

1. Stopnja – prehranjevalni habitat
2. Stopnja – gnezdilni habitat
3. Stopnja – zgojitve populacije

KAKO USPEŠNO UPRAVLJATI TRAVNIKE ZA KOSCA IN DOSEČI POZITIVEN REZULTAT

- Vključite se v operacijo »Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov«.
- Na travniku ne izvajajte osuševalnih aktivnosti: ne poglobljajte osuševalnih jarkov in ne koplajte novih.
- Vzdržujte ali po možnosti povečujte delež pozno košenih travnikov na vaši kmetiji.
- Sodelujte z upravljavci sosednjih površin in skupaj povečujte delež pozno košenih travnikov.
- Travnikov ne gnojite.
- Pokošene trave ne silirajte (ne povijajte v plastično folijo).
- Na travniku puščajte nepokošen pas, ki ob košnji in tudi kasneje predstavlja pomembno zatočišče za številne travniške vrste.
- Preprečujte zaraščanje oziroma prekomerno rabo travnikov.
- Že zaraščene površine počistite in ponovno uredite v travnike.
- Na površinah odstranjujte invazivne tujerodne vrste rastlin.

FINANČNO NADOMESTILO

Zahteva	Tip zahteve	Plačilo [eur/hektar letno]
Upravljavski del ukrepa		
Košnja po 10.7. Način košnje od sredine navzven, od enega roba travnika proti drugemu ali košnja navznoter z rešilnim otokom.	Obvezna	349,99
Košnja po 1.8. Način košnje od sredine navzven, od enega roba travnika proti drugemu ali košnja navznoter z rešilnim otokom.	Obvezna	349,99
Nepokošen pas	Izbirna	45,5
Rezultatski del ukrepa		
1. Stopnja – prehranjevalni habitat		100
2. Stopnja – gnezdilni habitat		350
3. Stopnja – zgostitve populacije		200 – 550*

* Plačila se seštevajo, če se prehranjevalni in gnezdilni habitati različnih osebkov kosca prekrivajo, plačilo je navzgor omejeno na 550 eur/hektar letno.

DODATNE INFORMACIJE

Za dodatne informacije glede izvajanja ukrepa se lahko obrnete na:

[Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije](#), Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana
Tel: 01/513 66 00; kgzs@kgzs.si ter območni Kmetijsko gozdarski zavodi

[Zavod Republike Slovenije za varstvo narave](#), Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana
Tel: 01/230 95 00; zrsvn.oe@zrsvn.si ter Območne enote Zavoda RS za varstvo narave

[Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano](#), Dunajska 22, 1000 Ljubljana
Tel: 01/478 90 00; gp.mkgp@gov.si

[Notranjski regijski park](#), Tabor 42, 1380 Cerknica
Tel: 01/709 06 36; info@notranjski-park.si

[Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje](#), Podpeška cesta 380, 1357 Notranje Gorice
Tel: 08/205 23 50; info@ljubljanskobarje.si

Za dodatne informacije glede ptiča kosca se lahko obrnete na:

[Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije](#), Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana
Tel: 01/426 58 75; dopps@dopps.si

V zloženki je predstavljen predlog dvostopenjskega izvajanja ukrepa VTR. Vsebinsko zloženke so pripravili partnerji projekta Preizkus dvostopenjskega izvajanja ukrepa VTR.

Januar, 2021